

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKLAPJA,

MINT

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ ÖNÁLLÓ MELLÉKLETE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A méhészetre vonatkozó közlemények
a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez
címezendők.
Kolozsvár, (Ó-vár, Bástyanteza 9. sz.)

§

Rendes tagok 2 frt, körli tagok 1 frtot fizetnek.
a „Méhészeti Közlöny“-t és „Erdélyi Gazda“-t
ingyen kapják.

A méhek teleltetésének leghelyesebb módja.

5. §. A kaptárak. A kitűnő betelelésnek harmadik lényeges kelléke, a kellő meleg, vagyis ennek megtartására, összpontosítására szolgáló kaptár.

A méh nem jeges medve; virágokból él és virágok közt virul. Tehát melegre van szüksége. Az alakot tekintve, mindnyájan azon véleményen vagyunk, hogy a meleg összpontosítására, megtakarítására s így telelésre, legalkalmasabb olyan alaku kas, mely alulról felfelé fokozatosan szűkül, csucsban végződik.

A meleget biztosítja továbbá a 30—35 cm. belső bőség és 40—60 cm. magasság. Ilyen kasok köbtartalma áll leginkább arányban a család erejével. A téli fészkek tehát ne legyen nagyobb 18—22 liter űrnagyságnál.

Ezekhez képest legjobb telelőknek látszanak a megfelelő vastag falazatu csucsos paraszt-szalma- és gyékény-kasok, ugy Gravenhorst ivborítója. Minthogy ezek azonban a modern méhészetnek nem felelnek meg, ezen sajátságokat a keretes, a négyszögletes kaptáraknak is megadni iparkodunk.

A csucsban összpontosuló meleget a keretes kuptárakban elérjük, hogy ha a mozgatható ablakot ősszel beljebb toljuk, a kaptárt 10—12 keretig megszükitjük.

A meleget végre az áltai is megkötjük a kaptárban, ha annak falait olyan szilárdan illesztjük össze, hogy az összeillesztésnél legkisebb

lég se hatoljon be; azok szilárd, léghatlan melegtartó anyagból s kellő vastagságban készítjük, úgy a netáni réseket betapasztjuk.

A tömör szalmából, gyékényből készített kas, vagy kaptárnak a fala legalább is 4 cm. vastag, a deszkából készült pedig kettős deszkafalu s a két fal összevéve 8 -- 12 cm. vastagságu legyen.

A kettős deszkájú falak legjobbak, mert a kast kétszeresen zárván körül, egy falnak a megrepedésénél még mindig léghatlanul zárja a másik fal és a két fal között levő bélés, töltelék. A két deszkafal közti ürt, széna, polyva, moha, szecska, fűrész-forgács, papírral, vagy száraz földdel tölthetjük ki. Legjobb azt (kőszén-briget) hamuval kitömni. Ez a legrosszabb hővezető s a molyokat is távol tartja, ha a fal meghasad. Kivülről egész lazán reá kötött zsup nem sokat használ, ha ez még különösen be nem tapasztatik, vagy a kaptárok szorosan egymás mellé és egymás fölé nem helyeztetnek el, hogy így, az egymás közti hézag, még kocczal is kitömhető legyen.

Nem alkalmas telelésre olyan kas, vagy kaptár, mely fent bővebb, mint lent, vagy szélesebb, mélyebb, mint magas; továbbá az egyes falazatu és a vadonat új, -- hacsak utóbbi, a nyár elején nem vétetett használatba. Végre nem czélszerű az sem -- melyen a röp-, vagy szelelő lyuk a kas felső részén, vagy egészen fenéken van alkalmazva. Előbbi lyukon a meleg illanik ki, utóbbi a lehullt méhek által néha eltömetvén, megfulás veszélyének teszi ki a családot.

A meleg megtakarítására szükséges még, hogy a kasban összegyülemelő sok nedvességet, vizet elvezessük. A vizet, légcsapadékot az oldalokról, menyezet és fenékről, azáltal vezethetjük le, hogy az egyes kaptárt kissé lejtősen állítjuk. A kaptárnak tehát azon irányban, a merre a lépek huzódnak, egyik oldalon 1—3 cm.-rel emelkednie, illetve esnie kell. Miután a keretes kaptárookban legtöbb viz és penész a keretek felső és alsó lapocskáin képződik, sokkal czélszerűbbek azon kaptárok, melyekben télen egész (37 cm. magas) keretek, lépek vannak alkalmazva. Ezeken tavasszal a fiasítás is gyorsabban halad előre. A belső nedvességet különösen a vékony deszkájú, vagy repedéses szimpla-falakkal idézik elő; mert azok épen úgy, mint az ablaküveg a külső légváltozással hirtelen lehűlvén, erős légcsapadékot vonnak magukhoz.

A keretes kasok közül a legalkalmasabb br. Berlepsch három szakaszos álló kaptára (a kolozsvári kir. fogház rabipara által készített Bodor féle népkaptár). Ezen fajú kaptárok közül ismét az az előnyösebb, melynek keretei horonyokban (vésésekben) és nem léczeken függenek.

A kereteknél még czélszerű a távszögek helyett 3. számú fa-talpszöveget alkalmazni. Utóbbiak rozsdásodásnak ne lévén kitéve, sok méhek élete az oxydáló vastávszögeken képződő rozsdá elkerülésével is megkíméltetik.

6. §. A méznek belső elhelyezése és a téli fészkek. A jó család, anyaméh, kellő méz és lép, jó meleg kaptár, szabályos szelőlőző lyuk, úgy a hézagoknak légmentes betapasztása mellett, némely méhész azt hinné, hogy elég van téve a betelelésnek, pedig ezeken kívül még fontos teendő a méhnek elhelyezése és a téli fészkek berendezése.

A méznek, a méhek természeti ösztönének megfelelően, fent a kas felső részében kell lenni és közvetlenül alatta a fészkeknek, a téli ülőhelynek. Így helyezik el azt a méhek maguk is. Közvetlenül a méz alatt tehát annyi üres, vagy félig üres sejtnek kell lenni, hogy a család azon megülhessen. Ilyen körülmények között, a felszálló meleg, a mézet mindig langyosan tartja, az nem jegecedik (czukrosodik) meg és a felnyomuló méhek sem hülnek meg. De a fogyasztás fokozatosan felfelé törvénvén, a tavasz beálltáig a csucsban fészkelnek. A fiasítást tehát ott kezdik meg, hol a legnagyobb meleg fejlődik ki.

Nem alkalmas berendezés volna tehát, ha a pótlandó mézet, télen a kas fenekére raknánk, vagy annak különböző részeiben elszórva helyoznánk el. Ez esetben a téli hidegben inkább éhen vesznének, sem hogy meleg fészküket elhagyva, a távolabbi méz felé nyomulnának.

Mint hogy a paraszt kasok és Berlepsch álló kasa van leginkább elterjedve és utóbbi méhészeti tanítóink által hivatalosan is terjesztetik, a téli berendezésre zsinórmértékül ezeket állítom fel.

a) A fent mondottakhoz képest tehát azon paraszt kasbeli családnak, mely a telelésre elegendő mézzel nem bír, azt még időben, szept. hónapban adjuk be, hogy azt felhordbassa és bepecsételhesse. A hiányzó lépet, más kasbeli feles lépek benyársolása által pótoljuk. Az építmény alatt netán levő nagy üres tért szénával, vagy kőczezal töltjük ki és a kast, a fenék-deszkára léghatlanul reá sározzuk; végre a kast a fenék felett 2—3 ujjnyi magasságban egy 3 cm hosszú s 1 cm. bő szelelőlyukkal látjuk el.

Azon nehéz paraszt kasokból, melyekben olyan sok a méz, hogy a lépek fenékig vannak mézzel megtöltve és lepecsételve, azokból este 3—4 darab tenyérnagyságu mézes lépet kivágunk és annak helyébe

ugyanakkora nagyságu, üres dolgozóméh-lépet szabunk. Majd a kast este szájával felfelé fordítva, a daraboknak beépicése végett, éjjen át úgy hagyjuk. Reggelig az üres darabok a méhek által belépítettvén, azt rendes helyére visszaállítjuk.

Ha ezt tenni elmulasztjuk, a tele mézes lépen ülő család korai nagy hideg esetén, tehát a méznek részbeni elfogyasztása és a sejteknek részbeni megüresedése előtt, megfagy; tavasszal pedig kellő üres sejt hiányában, fiasítani képtelen. Sőt ha már február végével tavaszodik ki, épen elmarad a gyengébbektől.

b) A keretes kasoknál, Berlepsch álló kaptáránál (Bodor-kaptár) a teljesen ki nem épített kereteket lépdaraboknak beszabdálása által kiegészítjük, vagy teljesen kiépített, feles számú, más dolgozó-méh lépü keretekkel helyettesítjük.

A felső emeletet (a nyári méztért), elzáró fedő-deszkát és átjárólyukat, léghatlanul becsináljuk, besározzuk; majd az üres fiókot kócczal, polyvával, szénával, fűrészpórral kitöltjük és a kis ablakot reá toljuk.

Az alatta levő két szakosztályba, mely költő és teelési helyül szolgál, a kereteket, lépeket következő sorrendben akasztjuk be:

Elsőnek közvetlenül az előfalhoz betolunk a középső fiókba egy tele, nehéz mézes keretet, — az alsó fiókba pedig egy könnyebb, szintén tele, vagy félig telt, de a röplyuk irányában átlyukasztott mézes keretet.

Második keretnek üres hely, vagy hézag hagyása nélkül, felül egy teljesen befedett, nehéz mézes keretet, alól pedig egy nyitott sejtű himporos keretet akasztunk.

Harmadik keretnek fent ismét egy nehéz, lepecsételt mézes keretet, alól egy üres lépüt.

Negyediknek fent ismét egy befedett, nehéz mézes lépet, alól egy félig üres, vagy nyitott sejtű mézes lépet; végre

ötödiknek, esetleg hatodiknak, fent egy nehéz mézes keretet, míg lent félig telteket, üres lépeket, vagy himporosakat helyezünk el, mindig a távszögeket érintőleg egymáshoz, hézag hagyása nélkül. Ha a család nagyon erős, vagy kellő számú befedett mézes kerettel nem rendelkezünk, a legutolsó (ablakot érintő) keret is nehéz, befedett mézes lép lehet.

Ha mézzel telt egész, 37 cm. magas keretek állanak rendelkezésre, az előfalhoz egy teljesen kiépített, egész tele, keretet helyezünk. A 2, 3, 4. és 5. keretnek pedig csak olyan egész kereteket teszünk,

melyeknek csak a felső fél része van lepecsételt mézzel ellátva. Ha az egész keretek felső fele nem volna tele építve lepecsételt mézzel, a mézes lépet a fél keretből oldalt kivágjuk és felső lapocskájával, az előbb felére kivágott és felső lapocskájától megfosztott egész keretbe, vagy keretre szögeljük.

Lehet a felső lapról is levágni és a mézes lépet úgy belekötöztetni a keretbe.

Legczélszerűbb a téli fészkek felső fiókját (a középső emeletet) 2—3 kerettel jobban megszükiteni, mint az alsót, hogy ezáltal a meleg fent még jobban összpontosuljon.

Ennél a középső fiók a felső kis ablakkal fedetik. A kis ablakon kívül az alsó fiókban függő, 3—4 keret, egy fedődeszkával külön lefedetik és a teteje kőcczel töltetik meg; illetve az egész költő-tért záró nagy ablak és kis ablak közti ürré kitömetik. A nagy ablak a legutolsó fél keretig betolatván, szélén levő hézag betapasztatik. Végre a nagyobbak és ajtó közötti ürré, ismét kőcczel töltetik ki.

7. §. Téli és tavaszi itatás. A keretes (Berlepsch-féle álló) kaptár berendezésénél némelyek azt az eltérést teszik, hogy annak legfelső fiókjában, nyári méztérben, Ziebolz itató palaczkját alkalmazák s csak ennek elhelyezése után töltik azt ki melegtartó anyaggal.

Az itatást mások, a méztér átjáró lyukára, vagy a paraszt kas tetején vágott lyukra helyezett befőttes üveggel, vagy nagyobb boros pohárral is eszközlik. A mennyiben ezen üvegeket vízzel megtöltvén, szájukat, egy vászonruhával bekötött, jelzett lyukakra reá állítják.

Tapasztalatom szerint a víz a kaptárnak fent jelzett lejtős állítása által, úgy a mennyezetnek felső lejtett szögletében, mint a feuéken mindenkor előállítható; de e mellett tulságos légsapadék esetén, a mellső oldal szárazon marad.

A Ziebolz-féle itató üveg tavaszi itatás végett a paraszt kas alá is állítható, ha annak, — a teljesen kiépített kas lépének kissé lenyírása által helyet csinálunk. Itathatók a méhek a röplyuk közelébe helyezett vizes ruha, szivacs, vagy vízzel megtöltött lépdarabok által is; vagy ha alacsony, — de lyukacsos deszkával befödött vályukban vizet adunk be. A lyukacsos deszkának azonban a víz színén kell usznia.

Télen a méheknek csak azon esetben s addig van feltétlen szükségük vízre, a míg czukrosodott mézet kényszerülnek fogyasztani, avagy fiasítással foglalkoznak. Minthogy a fiasítást a fiatal anyával bíró családok már január hó végével kezdik meg s azon időben őket itatni,

zavarni, tilos: azoknak itatása, illetve vízzel való ellátása a Ziebolz-féle üveggel már ősszel kívánatos. Mely czélből az itató palaczk száját egy kis szivacscaal, lazán bedugjuk és az itató üveget, hogy arra annál könnyebben reá szokjanak, kezdetben langyos, mézes vízzel töltjük meg.

Végtére még azt jegyzem meg, hogy a mely eszközökkel és mely módon az itatást végezzük — szükség esetén épen úgy eszközöljük a kas belsejében a hig mézzel az etetést is

(Vége köv.)

A tanítóképezdek és méhészeti vándortanítók.

E lapok legutóbbi számában olvastam, hogy a hatodik kerület vándortanítója Kolozsvárra rendeltetett, hivatalosan, kizárólag abból a czélből, hogy itt az állami tanítóképezdében méhészeti előadást tartsan. Értesülésem szerint, vándortanítónk tartott is két előadást; egyet az intézetben, (elméleti részből) a másikat pedig az erdélyrészi méhészegyesület köztelkén, a gyakorlati részből. Értesültem továbbá arról is, hogy Abend András vándortanító a dévai és sz.-kereszturi állami tanítóképezdekben szintén tartott előadásokat; ebből a czélből, eme most említett helyekre is, hivatalból lett kirendelve.

Azon csak örülhet minden méhész, ha látjuk, hogy a tanítóképezdekben a méhészeti ismeretek terjesztésére is fordítanak bár némi figyelmet és az erre vonatkozó felsőbb rendelkezés nem marad csak papiron. Hisz a tanítóképezdek növendékeinek leendő feladata, hogy majd, ha elhivatásuk a vidékre szólítja, legyenek mindenütt szószólói a hasznos ügynek s egyszersmint magok járjanak elől a jó példával. De nem örülünk azon, ha az állami tanítóképezdekben a méhészeti szaktanítás a vándortanítói intézmény tulajdonképeni czéljának a rovására történik.

Amugy is sokfelől hallszott már panasz s e lapok hasábjain is hangoztatva volt, hogy például a hatodik kerület oly nagy terjedelmű, hogy bármennyire buzgólkodik is derék vándortanítónk, egy hosszú élet nem elégséges, hogy minden községét bár egyszer, előadásával szerencséltesse. Tehát, ha egész hivatali tevékenységét kimerithetné a szoros értelemben vett kötelesség teljesítésben, még akkor sem volna képes, a megfelelő idő hiánya miatt nagyobb eredményt elérni. Ha tekintjük, hogy felsőbb rendeletek következtében, a vándortanítók, utazási tervei amugy is, bizonyos tekintetek szem előtt tartásával készülnek, mely tekintetek részben már eddig is az intézmény ro

vására estek: nem helyeselhető, ha a vándortanítókat a tanítóképezdek is igénybe veszik. Nemcsak azért, mert az intézmény tulajdonképeni célja ellen való, de azért sem, mert azt hiszem, nem szükség hosszasan fejtegetnem, hogy ez az ambulatorius methodus legkevésbé sem felelhet meg az igényeknek, a minthogy rendszeres oktatást ezen az úton elérni teljes lehetetlenség.

Még feltűnőbbnek tartom azt, hogy az erdélyi méhészegylet központján, Kolozsvárt, hol nem egy kiváló méhész van, a kinek neve, a magyar méhészeti irodalomban is feltűnt, szintén a méhészeti vándortanító jelenik meg, akkor, midőn sürgős és mondhatni a legfontosabb, őszi, méhészeti teendő miatt a vidék számos pontján kötelességteljesítés vár rá.*)

Óhajandó volna tehát, hogy elvégre szerezzenek érvényt az írott rendeleteknek, szervezzék a tanítóképezdekben a méhészeti szakoktatást, rendezzék be mindenütt a mintaméhéseket, mert az ezekre fordított csekély költség gazdagon megtérül.

Kerüljék a fél rendszert, mely csak árthat az ügynek, de nem használ.

K Szabó Endre.

Vidék.

Ó-Radna, 1890, november 9.

A „M. Közlöny“ idei 21-ik számában, a törpe, vagy lapos fiasítás cím alatti közleménnyel kapcsolatosan, értesitem a t. szerkesztő urat, hogy hasonló eset méhesemben is előfordult, még pedig már több méhes családnál tapasztaltam. A mint valamelyik családban észrevettem az apró herét, vagy fiasítást: tisztában voltam az iránt, hogy valami rendetlenség állott be; vagy az anyaméh nem termékenyült meg, vagy pedig a dolgozó-méhek petéztek a munkásméh-sejtekbe, az önfentartási ösztöntől indítva, munkásokra lévén szükségük az apró sejtekbe tojtak. A terméketlen anya, ösztönétől indítva, telepetézi a dolgozó-méh-sejteket, a munkások pedig táplálják és befedik és a befedés után a lép más alakot nyer, mint az ályaság esetén szokott, mivel nem méhek tojása volt. Az ilyen családot a többi méhek hamar megtámadják, mint épen az anyátlan kast, kivált ősze felé, — mikor a méztermés megcsappan. A rendetlen állapot külső ösmertető jele, hogy nem

*) Egyletünket e tekintetben nem érheti vád, azt hisszük, ezilkiró ur figyelmét sem kerülte ki, hogy a méhészeti szakoktatás tekintetében megtettük ajánlatunkat; illetékes helyen.

hordanak, nyughatatlanul futkosnak, keresgélnek. Könnyű szerrel észre lehet venni, a hogy a családban baj van. Én, a mint észrevettem a bajt, azonnal a röplikat megszükitettem, hogy a közlekedést meggátoljam és később a megtörtént átvizsgálás után, a családot azonnal cassiroztam.

Korbuly Z.

Vegyes közlemények.

— **A méhészet eldorádója.** Békésről írja lapunknak Nagy Sándor tanító, a méhészet egyik buzgó barátja, hogy ott mintegy 50 — 60 gazda foglalkozik méhészettel s ezek közül huszan műkaptárakat használnak. A méz-vidék annyira kitünő, hogy az idén például, szeptember 20-án a méhek még j a v á b a n építettek és mézelték, sőt még októberben is folyt a munka. A mézes edények, mint rendesen, az idén is megteltek és pedig, szép fehér, zamatos mézzel. A méhészetet legnagyobb mértékben Forgách Lajos tanító űzi, ki maga készíti el kaptárait is.

— **A kiállításokon nyert dicsérő oklevelek** közelebről szét lesznek küldve. A többfelőlről vett tudakozódásokra e helyen válaszolunk, kérvén az érdekelteket rövid idejű szives türelemre.

— **A budapesti kereskedelmi muzeum** időleges méhészeti kiállítása az idén is kiválóan sikerült. Kiváltképen a méz nagy kelen-dőségnak örvend, de más tárgyakban is az idéni forgalom felülmulja a mult évit.

— **A mézeczetkészítés.** Tagjaink közül többen kérték a eczetkészítés leírását. Miután lapunk ama számai, melyekben e tárggyal tüzetesen foglalkoztunk, teljesen kifogytak, hogy e kívánságnak eleget tegyünk, a „M. Közlöny“ következő számában ismét közölni fogjuk a mézeczetkészítés módját.

— **A fecskék** pusztítják-e a munkás méheket? Egy német méhész, hosszas megfigyelés után azt tapasztalta, hogy a fecske a munkás méhet nem fogja el; ellenben a heréket, a mennyiben a röpvonalban találják, elfogdossák; de csupán azért, hogy reájuk vadásszanak, nem közelitene a méhes felé.

A méhész-egyleti rendes tagsági díj 2 frt, körj tagsági díj 1 frt. A tagsági díjak Gebhardt Döme méhészegyleti pénztárnoknak küldendőek Kolozsvárt. A tagsági díj fizetési kötelezettség 5 évig tart. (Alapszabály 4 §.)

Lapfelügyelő bizottság: Ábu József, Csiki J. József, Gebhardt Döme, Szentgyörgyi Lajos, Wieder József.

Szerkesztésért felelős: Bodor László.

Nyomatott Gámán János örököséinél.